

Cofnodion

Cabinet

Dyddiad: Dydd Mercher, 15 Tachwedd 2023

Amser: 4.00 pm

Bresennol: Cynghorwyr J Mudd (Cadeirydd), D Davies, D Batrouni, J Clarke, Y Forsey, D Harvey, J Hughes, L Lacey and S Marshall

1 Ymddiheuriadau dros Absenoldeb

Dim wedi'u derbyn.

2 Datganiadau o ddiddordeb

Dim wedi'u derbyn.

3 Cofnodion y cyfarfod diweddaf

Cafodd cofnodion y cyfarfod a gynhaliwyd ar 18 Hydref 2023 eu derbyn fel cofnod cywir.

4 Monitor Cyllideb Refeniw

Roedd yr adroddiad cyntaf a gyflwynwyd gan yr Arweinydd yn esbonio'r rhagolygon presennol ar gyfer cyllideb refeniw'r Cyngor a'r cyfleoedd a'r risgiau ariannol sydd i'w gweld yn niweddariad mis Gorffennaf.

Dyma'r ail adroddiad monitor refeniw a gyflwynwyd i'r Cabinet y flwyddyn ariannol hon ac adlewyrchodd danwariant o £3.5m, oedd yn welliant o £0.5m ar ffigurau mis Gorffennaf.

Roedd y sefyllfa hon yn ystyried y gyllideb wrth gefn a'r tanwariant disgwylidig yn ystod y flwyddyn yn erbyn cyllidebau ariannu cyfalaf.

Er y rhagwelwyd tanwariant cyffredinol, nodwyd y rhagwelwyd y byddai gwasanaethau, gyda'i gilydd, yn gorwario £3.5m, ac eithrio ysgolion.

Rhoddodd y diweddariad hwn gadarnhad bod rhai o'r risgiau hysbys ar ddechrau'r flwyddyn wedi dod yn ffaith a'u bod yn achosi gorwariant sylweddol, yn enwedig o fewn y Gwasanaethau Plant. Fodd bynnag, rhagwelwyd y byddai'n bosibl gwrthbwysu gorwariant gwasanaethau gyda'r cronfeydd wrth gefn cyffredinol a'r tanwariant o fewn ariannu cyfalaf.

Roedd yr amrywiadau allweddol o fewn y sefyllfa gyffredinol yn cynnwys:

- (i) Mwy o alw ar draws meysydd gofal cymdeithasol allweddol gan gynnwys lleoliadau y tu allan i'r ardal a brys i blant. Roedd y ddau faes hyn yn unig yn cyfrannu gorwariant o bron i £4.5m i'r sefyllfa gwasanaethau gyffredinol.
- (ii) Roedd y cynnydd yn y galw o fewn y gwasanaeth preswyl ac amhreswyl oedolion yn cyfrannu £2.1m hefyd at sefyllfa gyffredinol y gwasanaeth. Fodd bynnag, roedd hyn yn cael ei wrthbwysu gan orgyflawni incwm gofal cymunedol o ganlyniad i gynnydd yn niferoedd defnyddwyr sy'n cyfrannu at eu gofal.
- (iii) Roedd pwysau sylweddol yn amlwg o fewn Tai a Chymunedau, mewn perthynas â digartrefedd. Er i'r Cyngor ddyrannu cynnydd sylweddol yng nghyllideb 2023/24 i fynd i'r afael ag effaith barhaus y gorwariant a gafwyd y llynedd, roedd costau wedi cynyddu ymhellach a rhagwelwyd gorwariant o £1m. Roedd hwn yn faes a oedd wedi profi cynnydd sylweddol mewn costau dros y ddwy flynedd ddiwethaf, yn dilyn nod polisi Llywodraeth Cymru i leihau digartrefedd yn sylweddol.
- (iv) Rhagwelwyd tanwariant yn erbyn cyllidebau nad oeddent yn ymwneud â gwasanaethau, yn benodol y cronfeydd wrth gefn cyffredinol ac ariannu cyfalaf. Roedd arbedion yn y meysydd hyn, fel y nodwyd yn yr adroddiad, yn fwy na gwrthbwysu'r gorwariant gwasanaethau net, gan arwain at danwariant cyffredinol i'r Cyngor cyfan.
- (v) Roedd diffyg disgwylidig yn erbyn cyflawni arbedion 2023/24 ac arbedion y flwyddyn flaenorol o dros £1.6m. Y ddau wasanaeth a oedd yn gyfrifol am y rhan fwyaf o'r diffyg oedd y Gwasanaethau Oedolion a Thai a Chymunedau. Nid oedd yn bosibl dangos tystiolaeth o gyflawni'r arbed hwn o fewn Tai a Chymunedau, yn enwedig o ystyried y gorwariant cyffredinol yn y maes hwn. O fewn y Gwasanaethau Oedolion, er bod rhai cynigion yn profi'n anodd eu cyflawni ar hyn o bryd, nodwyd y gellid gwrthbwysu arbedion cysylltiedig â staffio nas cyflawnwyd o'r blaen (cyfanswm o £481k) yn barhaol yn erbyn lefelau incwm preswyl a dderbynnir gan ddefnyddwyr gwasanaeth. Gofynnwyd i'r Cabinet gymeradwyo'r trosglwyddiad arian angenrheidiol er mwyn dangos bod yr arbediad hwn wedi'i gyflawni'n barhaol.

Gan fod amrywiant ysgolion yn cael ei reoli drwy falansau ysgolion unigol, nid oedd y tanwariant cyffredinol o £3.5m yn cynnwys sefyllfa ysgolion. Mae ysgolion yn rhagweld ar y cyd orwariant yn erbyn cyllideb o £5.4m a fyddai'n arwain at falansau'n gostwng o £14.4m i £9.1m erbyn diwedd y flwyddyn ariannol.

O ystyried y lefel sylweddol o arbedion yr oedd angen i ysgolion eu cyflawni yn ystod 2023/24 a lefel y gwariant rheolaidd sydd wedi'i gynnwys o fewn y gorwariant o £5.4m, parhaodd swyddogion i fonitro balansau ysgolion yn agos dros y tymor canolig fel rhan o strategaeth osgoi ac atal diffyg y Cyngor.

Nododd cydweithwyr yn y Cabinet hefyd fod yr adroddiad yn cynnwys cais i gymeradwyo'r defnydd o'r

Gronfa Trawsnewid i gefnogi'r adnoddau sydd eu hangen i gyflawni gwahanol agweddau ar Raglen Trawsnewid y Cyngor, yn bennaf ffrwd gwaith Asedau. Roedd y cais yn gyfanswm o £774k ac yn cwmpasu cyfnod o dair blynedd.

Cadarnhaodd yr adroddiad fod digon o arian o fewn y Gronfa i dalu am y gwariant hwn. Fodd bynnag, roedd yn bwysig nodi sylwadau'r Pennaeth Cyllid ynghylch yr angen i flaenoriaethu ailgyflenwi'r gronfa hon o unrhyw danwariant eleni, er mwyn sicrhau bod cyllid digonol ar gael ar gyfer ymrwymadau yn y dyfodol.

Nawr bod pwynt hanner ffordd y flwyddyn wedi'i gyrraedd, nid oedd rhai o'r risgiau a adroddwyd o'r blaen yn bodoli mwyach, fel dyfarniad cyflog CGC ar gyfer eleni, a gadarnhawyd eu bod yn cyd-fynd â disgwyliadau blaenorol. Fodd bynnag, arhosodd rhai risgiau, yn enwedig o ran y galw am wasanaethau, a allai ddangos lefel uchel o anwadalrwydd. Gyda hyn mewn golwg, roedd posibilrwydd o hyd y gallai'r sefyllfa newid rhwng nawr a diwedd y flwyddyn.

O ystyried bod risg y gallai'r sefyllfa hon newid ac y gallai gorwariant neu llai o danwariant ddod i'r amlwg, rhaid dal ati i wneud pob ymdrech i liniaru gorwariant o fewn gwasanaethau ac i greu sefyllfa gwasanaethau gytbwys erbyn diwedd y flwyddyn.

Rhan o'r rheswm dros yr angen i sicrhau bod tanwariant yn cael ei gyflawni oedd oherwydd y cyfyngiadau presennol ar adnoddau cyfalaf a'r Gronfa Trawsnewid. Roedd tanwariant yn y gyllideb refeniw yn un ffordd o gynorthwyo gyda'r her hon. Roedd hyn yn ailadrodd yr angen i wasanaethau a oedd yn gorwario gymryd camau i wella eu sefyllfaoedd a dylai gwasanaethau a oedd yn tanwario barhau i sicrhau nad oedd eu sefyllfaoedd yn newid yn negyddol yn ystod gweddill y flwyddyn.

Sylwadau Aelodau'r Cabinet:

- Nododd y Cynghorydd Davies nad oedd cronfeydd wrth gefn yn ysgolion Casnewydd ac fel yr Aelod Cabinet dros Addysg a Blynyddoedd Cynnar, bu'n rhaid i'r Cynghorydd Davies ystyried y risg y gallai rhai cyllidebau ysgolion ddod yn anghynnaladwy. Fodd bynnag, roedd y Cynghorydd Davies yn hyderus bod y tîm cyllid, ar ôl gweithio'n agos gyda phob ysgol, ar y trywydd iawn i osod cyllideb gytbwys ar gyfer y flwyddyn ariannol nesaf, gyda chymorth yn cael ei ddarparu lle tynnwyd sylw at bryderon. Soniodd y Cynghorydd Davies hefyd fod y gorwariant ar anghenion dysgu ychwanegol (ADY) yn cynrychioli cost gynyddol yn ogystal ag angen cynyddol ac yn deall lefel y cymorth yr oedd ei angen ar y plant hyn a'i fod yn ddiolchgar am y gefnogaeth a ddarparwyd gan ysgolion ond bod Cyngor Dinas Casnewydd ynghlwm wrth gyllid.
- Roedd y Cynghorydd Batrouni yn pryderu y byddai'r tanwariant yn cael ei ystyried yn sefyllfa gadarnhaol i'r Cyngor, fodd bynnag, roedd yn bwysig bod preswylwyr yn darllen manylion y gyllideb a'r pwysau refeniw. Roedd gorwariant mewn lleoliadau y tu allan i'r ardal ar gyfer plant ac mewn ysgolion ac er bod hyn wedi'i wrthbwysio gan gyllid cyfalaf, efallai na fydd hyn yn digwydd y flwyddyn nesaf.
- Amlygodd y Cynghorydd Marshall gyd-destun ynghylch materion plant ac fel Awdurdod Lleol, roedd y Cyngor yn paratoi ei hun. Roedd y daith yn heriol a chyfyngwyd ar leoliadau mewn perthynas â darpariaeth gofal plant. Roedd swyddogion yn gweithio'n galed i edrych ar asedau newydd i fynd i'r afael â hyn wrth symud ymlaen. Roedd y Cynghorydd Marshall am roi sicrwydd i drigolion bod hyn bob amser ar frig yr agenda wrth gyfarfod â swyddogion.

Penderfyniad:

Cabinet:

- Nodi'r rhagolygon cyllideb cyffredinol a amlinellwyd yn yr adroddiad hwn, a oedd yn cynnwys gorwariant gwasanaethau, wedi'i wrthbwysio gan danwariant yn erbyn cyllidebau nad oeddent yn ymwneud â gwasanaethau.
- Nodi'r risgiau a nodwyd drwy gydol yr adroddiad ac yn sylwadau'r Pennaeth Cyllid, fel mewn perthynas â materion galw a oedd yn cael eu hwynebu.
- Nodi'r diffyg cyffredinol o ran cyflawni arbedion a dderbyniwyd fel rhan o gyllideb refeniw 2023/24.

- Nodi'r symudiadau mewn cronfeydd wrth gefn a ragwelwyd.
- Nodi'r sefyllfa gyffredinol mewn perthynas â chyllidebau ysgolion, gan gydnabod y risg y gallai rhai sefyllfaoedd diffyg unigol ddod i'r amlwg erbyn diwedd y flwyddyn ariannol.
- Cymeradwyo'r trosglwyddiad arian o fewn Gwasanaethau Oedolion, fel y manylir yn yr adroddiad.
- Cymeradwyo defnyddio'r Gronfa Trawsnewid i dalu cost gofynion adnoddau mewnol ac allanol ar gyfer y Rhaglen Trawsnewid, fel y nodir yn yr adroddiad ac Atodiad 5 yr adroddiad.
- Nodi argymhelliad y Pennaeth Cyllid bod adnewyddu'r Gronfa Trawsnewid yn flaenoriaeth i unrhyw danwariant ar ddiwedd y flwyddyn ariannol, er mwyn sicrhau cyllid digonol i allu cefnogi cynigion arbedion a fyddai'n hanfodol ar gyfer prosesau gosod cyllideb y blynyddoedd i ddod.

5 Adroddiad Monitro ac Ychwanegiadau Rhaglen Gyfalaf: Medi 2023

Cyflwynodd yr Arweinydd yr adroddiad ar fonitro ac ychwanegiadau'r Rhaglen Gyfalaf ar gyfer mis Medi 2023.

Hwn oedd ail adroddiad monitro'r flwyddyn ar weithgarwch cyfalaf ac roedd yn rhoi trosolwg o'r rhaglen gyfalaf wedi'i diweddarau, ochr yn ochr â'r sefyllfa alldro a ragwelwyd ym mis Medi eleni.

Rhoddodd yr adroddiad y wybodaeth ddiweddaraf am lefel yr hyblygrwydd cyfalaf a oedd ar gael, a rhoddodd hefyd fanylion yr ychwanegiadau at y rhaglen a nodwyd a cheisiodd gymeradwyaeth ar gyfer yr ychwanegiadau hyn.

Amlinellodd adran gyntaf yr adroddiad y symudiad yn y gyllideb gyfalaf ers yr adroddiad diwethaf a gyflwynwyd i'r Cabinet ym mis Medi, oedd yr adroddiad ar fonitro ac ychwanegiadau mis Gorffennaf 2023/24.

Gwerth net ychwanegiadau a diwygiadau i'r rhaglen gyfalaf bresennol yn 23/24 ers hynny oedd £5.5m, a rhoddwyd dadansoddiad o'r ychwanegiadau hyn yn Atodiad A. Roedd gofyn i'r Cabinet gymeradwyo'r ychwanegiadau a'r diwygiadau hyn.

O ganlyniad i'r ychwanegiadau hyn ym mis Medi 2023, y gyllideb bresennol ar gyfer 2023/24 oedd £90.3m erbyn hyn, sy'n sylweddol ac yn heriol i'w gyflawni'n llawn.

Roedd ychwanegiadau yn yr adroddiad hwn yn cynnwys ychwanegu gwaith at System Gwresogi Ardal Dyffryn gwerth cyfanswm o £3.139m, yr oedd y Cyngor yn atebol amdano. Eglurodd yr adroddiad y goblygiadau cyfrifyddu penodol sy'n gysylltiedig â hyn ac roedd yn ofynnol i'r Cabinet yn benodol gymeradwyo'r defnydd ôl-weithredol o'r gronfa Gwariant Cyfalaf i ariannu'r ddarpariaeth a fyddai'n talu'r costau hyn.

Nododd y Cabinet y byddai'r balans yn y gronfa wrth gefn a gariwyd ymlaen i'r flwyddyn ariannol hon bellach yn cael ei leihau gan £3.139m. Fodd bynnag, nid oedd lefel gyffredinol hyblygrwydd cyfalaf yn is nag y byddai wedi bod, gan mai hon oedd y ffynhonnell ariannu a fyddai wedi cael ei defnyddio ar gyfer y gwaith hwn, pe na bai angen darpariaeth yng nghyfrifon 2022-2023.

Amlinellodd yr adroddiad hefyd lefel y llithriad a oedd yn cael ei ragweld yn erbyn y gyllideb ddiwygiedig o £90m.

Ar hyn o bryd, roedd amrywiant o tua £8m yn cael ei ragweld, y mwyafrif ohonynt yn ymwneud â llithriad. Nododd yr adroddiad fodd bynnag fod y ffigurau hyn yn destun adolygiad parhaus ac y gallent newid rhwng nawr a diwedd y flwyddyn ariannol.

Nododd yr adroddiad hefyd lefel yr hyblygrwydd cyfalaf a oedd ar gael ar hyn o bryd, y gellid ei ddefnyddio i gefnogi cynlluniau newydd a blaenoriaethau a oedd yn dod i'r amlwg. Roedd hyn yn £8.259m, ar ôl gostwng £3.139m yn dilyn ychwanegu System Gwresogi Ardal Dyffryn i'r rhaglen.

Er bod lefel yr hyblygrwydd a oedd ar gael yn uwch nag yr oedd flwyddyn yn ôl, nododd y Cabinet y byddai angen i ychydig o faterion sylweddol godi er mwyn i hyn yn cael ei ddefnyddio'n llawn. Roedd angen rheoli ei ddefnydd yn dynn iawn, er mwyn i'r Cyngor allu ymateb i faterion critigol, wrth iddynt ddod i'r amlwg. Byddai hyn yn gofyn am flaenoriaethu clir o'r materion mwyaf dybryd a brys yn unig.

Yn ogystal, roedd angen manteisio ar unrhyw gyfle i gynyddu'r hyblygrwydd ymhellach, fel ei bod yn bosibl cefnogi cymaint o flaenoriaethau â phosibl i sicrhau bod digon o arian yn bodoli i ymateb i unrhyw faterion a godir.

Roedd y diweddariadau rheolaidd hynny'n cynnwys gwybodaeth am gydymffurfiaeth y Cyngor â'i ddangosyddion rheoli materion ariannol a thrysorlys.

Cydymffurfiodd y Cyngor â'i holl ddangosyddion, ar 30 Medi 2023, fel y cyfeirir ato yn Atodiad D. Diolchodd yr Arweinydd i'r tîm cyllid am sicrhau cydymffurfiaeth y Cyngor.

Sylwadau Aelodau'r Cabinet:

- Nododd y Cynghorydd Davies yn yr adroddiad y gwaith gwych sy'n cael ei wneud ym maes Addysg, megis cwblhau'r gwaith yn Ysgol Basaleg, yn ogystal â safle Whitehead, a oedd ar ei ffordd i gael ei ddatblygu ar gyfer Ysgol Pilgwenlli newydd. Byddai safle gwreiddiol Ysgol Pilgwenlli wedyn yn cael ei ddefnyddio ar gyfer yr egin ysgol Ysgol Gymraeg Nant Gwenlli. Roedd cyllideb y Brifddinas yn mynd yn gyflym ac yn gwneud yn iawn gan blant Casnewydd.
- Pwysleisiodd y Cynghorydd Batrouni, er gwaethaf yr heriau a diolch i bwyll, fod y Cyngor yn buddsoddi yn y lefel uchaf o gyfalaf mewn 92 mlynedd. Roedd buddsoddiad sylweddol fel yr amlinellwyd yn yr adroddiad yn golygu nad oedd Casnewydd yn dal yn ôl. Roedd hyn yn ardystiad o waith yr Arweinydd, y Cabinet, a'r tîm cyllid.

Penderfyniad:

Cabinet:

1. Cymeradwyo'r ychwanegiadau at y Rhaglen Gyfalaf y gofynnwyd amdani yn yr adroddiad (Atodiad A), gan gynnwys ychwanegu System Gwresogi Ardal Dyffryn a'r defnydd ôl-weithredol o'r Gronfa Gwariant Cyfalaf i ariannu hyn.
2. Nodi'r sefyllfa alldro gwariant cyfalaf a ragwelwyd ar gyfer 2023/24.
3. Nodi'r diwygiadau i'r rhaglen gyfalaf.
4. Nodi'r adnoddau cyfalaf a oedd ar ôl ('hyblygrwydd') a'r defnydd a glustnodwyd o'r adnoddau hynny.
5. Nodi cynnwys y dangosyddion materion ariannol Rheoli Trysorlys, a gynhwyswyd yn yr adroddiad.

Cyflwynodd yr Arweinydd adroddiad rheoli trysorlys y Cyngor a oedd yn amlinellu'r gweithgaredd ar gyfer hanner cyntaf 2023-2024 a chadarnhaodd fod gweithgareddau'r trysorlys a gwblhawyd hyd yn hyn yn ystod y flwyddyn yn cydymffurfio â Strategaeth y Trysorlys a ystyriwyd yn flaenorol ac a osodwyd gan yr Aelodau.

Cymharodd yr adroddiad weithgaredd â'r sefyllfa diwedd blwyddyn ar gyfer 2022-2023 a manylu ar y symud rhwng Ebrill a Medi 2023-2024 a'r rhesymau dros y symudiadau hynny. Dyma'r cyntaf o ddau adroddiad a dderbyniwyd gan y Cabinet ar reoli'r trysorlys yn ystod y flwyddyn.

Roedd yr adroddiad yn cynnwys y wybodaeth ganlynol:

- Cytunwyd ar atgoffa o Strategaeth y Trysorlys.
- Manylion gweithgareddau benthycia a buddsoddi drwy gydol y flwyddyn.
- Ystyriaethau economaidd ehangach e.e. hinsawdd economaidd.
- Rhagolwg tymor canolig i hirdymor ar gyfer angen benthycy.
- Archwiliad o weithgaredd yn erbyn dangosyddion darbodus, gan gadarnhau cydymffurfiaeth.

Cyflwynwyd yr adroddiad i'r Pwyllgor Llywodraethu ac Archwilio ym mis Hydref ac fe'i cymeradwywyd ganddynt cyn i'r adroddiad gael ei ystyried gan y Cabinet.

Roedd yr uchafbwyntiau allweddol yn cynnwys y lefel benthycy, a oedd, ar 30 Medi 2023, wedi gostwng gan £3.1m o sefyllfa alldro 2022-2023 ac a oedd bellach yn £135.5m. Mae'r gostyngiad hwn mewn perthynas â:

- nifer o fenthyciadau sy'n cael eu had-dalu mewn rhandaliadau dros oes y benthyciad,
- ad-dalu dau fenthyciad aeddfedwydd bach y Bwrdd Benthyciadau Gwaith Cyhoeddus (BBGC) ddiwedd mis Medi, nad oedd angen eu hailgyllido, a
- chafodd hyn ei rwydo gan swm lleiaf posibl o fenthycy hirdymor newydd a dynnwyd allan, cyfanswm o £300k gan Salix a oedd yn ddi-log ac yn gysylltiedig â phrosiect effeithlonrwydd ynni penodol.

Ar ddiwedd mis Medi, roedd benthycy cyffredinol y Cyngor hefyd yn cynnwys chwe benthyciad Opsiwn Rhoddwr Benthyciadau/Opsiwn Benthyciwr (ORhBOB) gwerth cyfanswm o £30m. Er nad oedd y benthyciadau hyn yn ystod hanner cyntaf y flwyddyn yn destun unrhyw newid mewn cyfraddau llog, ddiwedd mis Hydref derbyniodd y Cyngor hysbysiad bod y benthyciwr o ORhBOB gwerth £5m wedi dewis cynyddu'r gyfradd llog. Yn dilyn cyngor gan gynghorwyr trysorlys y Cyngor, fe wnaeth y Cyngor adennill y benthyciad, yn hytrach na derbyn y gyfradd llog uwch. Roedd hyn oherwydd bod y gyfradd llog ddiwygiedig yn uwch na'r gyfradd bresennol ac nad yw'n annhebyg i'r cyfraddau benthycy cyfredol trwy'r BBGC. Roedd gan y Cyngor ddigon o falansau buddsoddi ar gael ar hyn o bryd i allu fforddio'r ad-daliad, heb fod angen benthycy tymor hir newydd.

Derbyniodd y Cyngor hysbysiad yn gynharach y mis hwn gan fenthyciwr arall am fenthyciad ORhBOB gwerth £5m a oedd hefyd wedi dewis newid y gyfradd llog. Unwaith eto, yn dilyn cyngor, dewisodd y Cyngor ad-dalu'r benthyciad hwn hefyd, gan fod y gyfradd llog ddiwygiedig yn uwch na'r cyfraddau benthycy cyfredol o'r BBGC.

Er y byddai adbrynu'r benthyciadau hyn yn y pen draw yn cyflymu angen y Cyngor i wneud benthycia allanol newydd, roedd gadael o drefniadau ORhBOB yn caniatáu i'r Cyngor ddad-berylgu elfen o'i bortffolio benthycy, trwy ddileu'r risg o gynnydd pellach yn y gyfradd llog ar y benthyciadau penodol hyn.

O ran buddsoddiadau, cadarnhaodd yr adroddiad fod lefel y buddsoddiadau wedi cynyddu £7.4m i £54.7m. Fodd bynnag, rhagwelwyd y byddai balansau buddsoddi yn lleihau yn

naturiol wrth i'r flwyddyn fynd yn ei blaen, yn bennaf oherwydd cynnydd o ran darparu cynlluniau cyfalaf.

Yn yr adroddiad roedd dangosydd blaengar o'r enw Meincnod Atebolrwydd, a oedd yn rhoi darlun graffigol o ofyniad benthg presennol y Cyngor ac yn y dyfodol. Roedd hwn yn ddangosydd pwysig i'w ddeall gan ei fod yn dangos yr effaith a gafodd penderfyniadau a wnaed nawr mewn perthynas â gwariant cyfalaf ar y gofyniad benthg net hirdymor, a effeithiodd yn y pen draw ar y gyllideb refeniw ar ffurf costau cyllido cyfalaf.

Mae angen hirdymor sylfaenol y Cyngor i fenthg, ynghyd â'r angen i ailgyllido benthyciadau presennol, yn golygu y byddai'r Cyngor yn agored i gyfradd llog uwch nag a brofwyd dros y blynyddoedd diwethaf. O ganlyniad, parhaodd y Cyngor i ohirio'r angen i fenthg yn hirdymor cyhyd â phosibl. Gobeithiwyd, trwy fabwysiadu'r dull hwn, y gallai cyfraddau llog fod wedi gostwng o'u lefelau presennol erbyn yr adeg y byddai angen benthg o'r newydd, gan leihau'r effaith ar gyllideb refeniw gwneud benthyciadau newydd i ryw raddau. Byddai unrhyw benderfyniad ynghylch cynnal benthyciadau tymor hir ychwanegol yn cael ei wneud yn unol â chyngor gan gynghorwyr rheoli trysorlys y Cyngor a dim ond lle byddai budd ariannol clir.

Yr agwedd olaf a amlinellwyd oedd y Dangosyddion Darbodus. Mesurodd a rheolodd yr Awdurdod ei amlygiad i risgiau rheoli'r trysorlys gan ddefnyddio gwahanol ddangosyddion, fel y dangosir yn Atodiad A. Cadarnhaodd yr adroddiad fod y Cyngor wedi cydymffurfio â'r Dangosyddion Darbodus a osodwyd ar gyfer 2023/24 ar gyfer hanner cyntaf y flwyddyn.

Sylwadau Aelodau'r Cabinet:

- Diolchodd y Cynghorydd Davies i'r tîm cyllid dan arweiniad y Pennaeth Cyllid, ochr yn ochr â'r tîm Archwilio a'r Pwyllgor Llywodraethu ac Archwilio. Gyda doethineb a gofal, roedd y Cyngor yn benthg ac yn buddsoddi'n briodol. Roedd y Cynghorydd Davies yn ddiolchgar am y gwaith a wnaeth y tîm.
- Soniodd y Cynghorydd Batrouni fod Casnewydd yn buddsoddi'n drwm mewn cyfalaf oherwydd rheolaeth ariannol gadarn. Roedd y dull benthg mewnol hefyd yn lleihau faint dalodd y Cyngor. Ychwanegodd y Cynghorydd Batrouni y gallai cyfraddau banc fod wedi cyrraedd y brig, fodd bynnag, gallent sbeicio ymhellach. Felly, roedd bod yn ddoeth i wrthbwysu unrhyw gynnydd mewn cyfraddau neu fenthyciadau yn rheolaeth ariannol gadarn.

Penderfyniad:

Nododd y Cabinet yr adroddiad ar weithgareddau rheoli'r trysorlys yn ystod hanner blwyddyn gyntaf 2023-24 a darparodd adborth i'r adroddiad dilynol i'r Cyngor.

7 Canslo adroddiad premiymau treth

Roedd yr adroddiad nesaf a gyflwynwyd gan yr Arweinydd yn ymdrin â'r mater o ymgynghori â thrigolion ar gyflwyno Premiwm y Dreth Gyngor a gymhwyswyd i eiddo gwag hirdymor ac ail gartrefi yn y ddinas fel cymhelliant i ddod â'r cartrefi hyn yn ôl i ddefnydd.

Byddai'r Cyngor Llawn yn penderfynu a fyddai hyn yn cael ei wneud ac roedd yr adroddiad hwn yn gofyn am gymeradwyaeth y Cabinet i ddechrau ymarfer ymgynghori â thrigolion ar y mater.

Roedd galw mawr am dai fforddiadwy yn y ddinas, ac ar yr un pryd, roedd bron i 1,000 o dai gwag hirdymor yn y ddinas ac i raddau llai, ail gartrefi.

Ceisiodd Cyngor Dinas Casnewydd gymell perchnogion tai i ddod â'r rhain yn ôl i ddefnydd pan gytunwyd i godi cyfradd lawn y Dreth Gyngor ar yr eiddo hyn a dod â'r gostyngiad o 50% i ben, a oedd ganddynt yn flaenorol yn 2018/19. Yn anffodus, ni chafodd hyn yr effaith yr oedd y Cyngor yn ceisio.

Mae gan gynghorau yng Nghymru y pŵer i godi premiwm y Dreth Gyngor ar rai eiddo megis eiddo gwag tymor hir ac ail gartrefi er mwyn bodloni gwahanol amcanion polisi tai a chymunedol yn eu hardaloedd lleol. Roedd y mwyafrif helaeth o gynghorau eraill yng Nghymru eisoes wedi cyflwyno rhyw fath o bremiwm yn barod neu'n fuan iawn.

Felly, roedd y Cabinet yn dymuno archwilio'r defnydd o'r pwerau hyn a gofynnodd yr adroddiad hwn i'r Cabinet gymeradwyo ymgynghoriad ar y mater hwn gyda thrigolion Casnewydd. Mae hon ar gael ar wefan y Cyngor.

Roedd pryder am y galw cynyddol am dai fforddiadwy ac o ansawdd yn y ddinas a'r angen i ddod â chymaint o'r eiddo hyn yn ôl i ddefnydd ystyrlon cyn gynted â phosibl.

Byddai'r Cabinet yn ystyried y canlyniadau ac yn penderfynu ar hyn tua diwedd y flwyddyn ac os byddai'n cael ei ddatblygu, byddai'n cael ei gyflwyno i'r Cyngor ym mis Ionawr.

Sylwadau Aelodau'r Cabinet:

- Cyfeiriodd y Cynghorydd Clarke at y galw am lety dros dro. Roedd hyn yn berthnasol nid yn unig i Gasnewydd ond ledled y DU. Soniodd y Cynghorydd Clarke hefyd am ymrwymiad y Cyngor i wella'r canlyniad i ddinasyddion ac i sicrhau bod digartrefedd yn brin. Roedd y cynnig hwn yn annog perchnogion eiddo i roi eu heiddo yn ôl i ddefnydd a byddai'n cael ei groesawu gan breswylwyr. Roedd y Cynghorydd Clarke yn gobeithio y byddai trigolion yn cefnogi proses ymgynghori, pe bai'n digwydd, a rhoi eu barn.
- Cytunodd y Cynghorydd Harvey i godi premiwm ond byddai'n llawer gwell ganddo ganiatáu i deulu gael eu cartrefu. Nid dim ond gyda phobl ddigartref oedd y mater hwn ond gyda phobl sy'n ei chael hi'n anodd dod o hyd i gartref neu ffoi rhag trais domestig. Felly, cefnogodd y Cynghorydd Harvey yr adroddiad.
- Diolchodd y Cynghorydd Hughes i'r Arweinydd am gyflwyno'r adroddiad hwn a dywedodd nad mater o godi refeniw yn unig oedd hyn ond dyletswydd ddinesig i drigolion oedd yn berchen ar eiddo gwag feddwl am yr hyn yr oeddent yn ei wneud fel rhan o ddatblygiad y ddinas. Felly, anogodd y Cynghorydd Hughes drigolion i gymryd rhan yn yr ymgynghoriad gan y byddai'n gwneud gwahaniaeth yn yr amgylchedd a'r ddinas yr oeddent yn byw ynddi yng Nghasnewydd.
- Cytunodd yr Arweinydd gyda sylwadau ac ychwanegodd ei bod yn bwysig cael tai i safon y gellir eu defnyddio. Byddai defnyddio premiymau treth gyngor yn llywio meddylfryd y Cyngor. Yn 2019, ymrwymodd yr Arweinydd i fod yn Gyngor sy'n gwrandao a byddai'n ystyried canlyniadau'r ymgynghoriad ac yn mynd i'r afael â hyn ar ddiwedd y flwyddyn ac yn dod i'r Cyngor ym mis Ionawr.

Penderfyniad:

Nododd y Cabinet gynnwys yr adroddiad a chytunodd y cynhaliwyd ymgynghoriad cyhoeddus ar gyflwyno premiymau treth gyngor.

Ym mis Chwefror 2021, cymeradwyodd y Cabinet ddarpariaeth cyfleuster Hamdden a Lles newydd sbon ar y tir ger campws Prifysgol De Cymru (PDC) ar Usk Way. Roedd y penderfyniad hwn yn dilyn ymgynghoriad cyhoeddus a welodd dros 1000 o bobl yn rhoi adborth ar eu barn. Roedd cefnogaeth ysgubol i ddarparu cyfleuster hamdden a lles newydd.

Roedd yr Arweinydd yn falch o nodi bod gwaith ar ddyluniad manwl y cyfleuster newydd yn mynd rhagddo'n dda, ac roedd yr adroddiad yn rhoi'r wybodaeth ddiweddaraf am y prosiect.

Disodlodd y cyfleuster hamdden a lles newydd arfaethedig hen Ganolfan Casnewydd a byddai'n darparu cyfleusterau newydd, modern a hygyrch i breswylwyr ac ymwelwyr, gan ategu'r cynnig chwaraeon ehangach a oedd ar gael ledled y ddinas.

Fel yr amlinellwyd yn yr adroddiad blaenorol i'r Cabinet, nid oedd cadw'r hen Ganolfan Casnewydd yn opsiwn ymarferol. Hwn oedd y cyfleuster hynaf o fewn ystâd hamdden y Cyngor ac roedd angen buddsoddiad sylweddol. Hwn hefyd oedd y cyfleuster hamdden mwyaf drud a oedd yn eiddo i'r Cyngor i weithredu. Roedd gan y ganolfan systemau peiriannol cymhleth a hen ffasiwn ac roedd yn dibynnu'n llwyr ar nwy. Ni fyddai uwchraddio'r adeilad hwn i gyflawni safonau carbon sero net a chydymffurfio â safonau hygyrchedd modern wedi bod yn gyraeddadwy heb fuddsoddiad cyfalaf sylweddol ac uniongyrchol pellach gan y Cyngor.

Roedd y cyfleuster newydd yn cael ei ddylunio i fod yn garbon sero-net ar waith a dywedwyd wrth y Cabinet fod gan y cynllun hwn y potensial i fod y ganolfan hamdden carbon sero net gyntaf yn y DU a'r cyfleuster trydan cyntaf o'i fath yn y DU. Fe wnaeth y tîm dylunio hefyd adfer deunyddiau o Ganolfan Casnewydd i'w hailddefnyddio yn y cyfleuster newydd, gan gynnwys ffitiadau golau, paneli pren a gwydr. Roedd hyn yn dangos gwir ymrwymiad i egwyddorion economi gylchol.

Roedd datblygu cyfleuster hamdden a lles newydd ar y safle newydd hefyd yn galluogi rhyddhau hen safle Canolfan Casnewydd i Goleg Gwent er mwyn iddynt adleoli eu Campws Nash i ganol y ddinas. Roedd hyn o fudd enfawr i ddysgwyr a fyddai â champws newydd, modern a hygyrch yng nghanol y ddinas.

Byddai cael dros 2000 o fyfyrwyr yn dod i ganol y ddinas hefyd yn dod â mwy o fywiogrwydd a nifer yr ymwelwyr i ganol y ddinas, gan gefnogi a bod o fudd i'n busnesau lleol. Yn bwysig, roedd preswylwyr eisiau cyfleuster hamdden newydd, modern ac fe wnaethant gefnogi aildefnyddio safle Canolfan Casnewydd ar gyfer campws coleg newydd.

Cadarnhaodd yr adroddiad fod cynnydd da yn cael ei wneud o ran darparu'r cyfleuster newydd. Roedd caniatâd cynllunio ar waith ac yn gynnar yn y flwyddyn newydd byddai gwaith galluogi pellach yn cael ei wneud ar y safle. Cafodd y tendr ar gyfer y prif brosiect adeiladu ei raglennu i'w ryddhau ym mis Chwefror gyda'r gwaith adeiladu i ddechrau ar y safle ym mis Mehefin. Roedd disgwyl i'r amser adeiladu ar gyfer y cyfleuster newydd gymryd tua 18 mis.

Ni ellid gorbwysleisio manteision y cyfleuster hamdden a lles newydd a byddai'n galluogi'r Cyngor i barhau i ddarparu adfywio trawsnewidiol yng nghanol y ddinas, a darparu cyfleuster hamdden a lles addas i'r diben, modern a chynaliadwy i bobl Casnewydd ac ymwelwyr o bell.

Roedd yr Arweinydd yn edrych ymlaen at weld y datblygiad yn dechrau yn y flwyddyn newydd.

Sylwadau Aelodau'r Cabinet:

- Soniodd y Cynghorydd Harvey fod pobl Casnewydd eisiau'r cyfleuster newydd hwn ac yn darparu'r ystadegau canlynol: Dywedodd 94% o drigolion eu bod eisiau cyfleuster hamdden a lles newydd; Nododd 85% eu bod yn cefnogi ailddefnyddio Canolfan Casnewydd ar gyfer darparu campws coleg newydd a dywedodd 74% y byddent yn defnyddio'r cyfleusterau newydd yn amlach. Roedd hon yn sefyllfa lle roedd pawb yn ennill.
- Soniodd y Cynghorydd Hughes ei bod yn werth nodi bod Casnewydd yn parhau i fuddsoddi yn ei dyfodol. Byddai'r cyfleusterau modern gwell carbon niwtral yn cynyddu nifer yr ymwelwyr, a fyddai'n dod ag adfywio economaidd. Roedd hyn yn newyddion cadarnhaol i Gasnewydd ac roedd yn cyflawni'r cynllun corfforaethol. Wrth i ni nesáu at y cyfnod adeiladu, gallai Casnewydd edrych ymlaen at adeilad nodedig yn y ddinas a wasanaethai'r bobl.
- Cyfeiriodd y Cynghorydd Clarke at y pwyntiau a wnaed gan ei gydweithwyr, a oedd wedi'u gwneud yn dda ac yn teimlo bod yr adroddiad yn ddiweddiariad amserol. Roedd angen cydnabod ein bod mewn cyfnod anodd ac roedd cynghorau o fewn y DU yn ei chael hi'n anodd. Er bod y Cyngor yn gwneud penderfyniadau anodd yng Nghasnewydd roedd yna benderfyniad i symud ymlaen. Byddai'r cyfleuster newydd yn darparu atyniad arall i Gasnewydd, iechyd a lles i bawb a chynnydd yn nifer yr ymwelwyr. Byddai trigolion Casnewydd felly yn cydnabod hyn fel cam cadarnhaol.
- Soniodd y Cynghorydd Davies am berchnogion y siopau yn sôn am golli masnach yng nghanol y ddinas a'u pryderon. Roedd y Cynghorydd Davies yn gallu siarad am y ganolfan hamdden a'r sgil-ffaith gadarnhaol, gyda mwy o ymwelwyr yn ogystal â'r campws newydd ar gyfer canol y ddinas. Roedd cysylltiadau â chyfleoedd a chyflogaeth yn effaith gadarnhaol a fyddai'n gwneud newidiadau mawr.
- Cyfeiriodd yr Arweinydd hefyd at Ddydd Sadwrn y Busnesau Bach fis nesaf a diolchodd i'w gydweithwyr am eu cyfraniadau.
- Roedd y Cynghorydd Marshall yn falch o glywed y cynnydd ac roedd y newid hwnnw eisoes i'w weld, gyda'r hen ganolfan hamdden eisoes wedi'i waredu'n llwyr. Roedd yn bwysig ychwanegu newidiadau sylweddol gyda myfyrwyr coleg yn dod i'r ddinas. Roedd pobl eisiau cymdeithasu, a byddai hyn yn gyfartal. Gobaith y Cynghorydd Marshall oedd y byddai hyn yn ganol dinas cyffrous wrth symud ymlaen, a oedd yn caniatáu i fwy o bobl ystyried astudio a phrentisiaethau.
- Ategodd y Cynghorydd Forsey sylwadau cydweithwyr a nododd y byddai'r datblygiad newydd yn gyfleuster ynni-ffeithlon ac yn canmol y dyluniad sero net.

Penderfyniad:

Nododd y Cabinet y cynnydd da sy'n cael ei wneud o ran darparu'r cyfleuster hamdden a lles newydd.

9 Adroddiad digidol blynyddol 2022/23

Roedd yr adroddiad yn darparu asesiad o'r rhaglen ddigidol ar gyfer y Cyngor ac amlygodd lle roedd angen gweithredu i gyflawni gwelliannau.

Hwn oedd y pedwerydd Adroddiad Digidol Blynyddol a'r adroddiad cyntaf ar Strategaeth Ddigidol 2022/27 y cytunwyd arno gan y Cabinet yn gynharach eleni.

Roedd y strategaeth yn elfen allweddol o gyflawni dyheadau Cynllun Corfforaethol y Cyngor ar gyfer seilwaith digidol, sgiliau a gwasanaethau a byddai'n sylfaen bwysig ar gyfer trawsnewid gwasanaethau sy'n cael eu gyrru gan ddata.

Cyflwynwyd yr adroddiad blynyddol i'r Pwyllgor Craffu Trosolwg a Rheolaeth ar 8 Medi 2023 lle derbyniwyd adborth a sylwadau gwerthfawr.

Roedd gan y Cyngor, yn debyg iawn i sefydliadau eraill, ddibyniaeth gynyddol ar systemau TG ar gyfer darparu gwasanaethau effeithiol ac effeithlon ac amlygwyd hyn ymhellach gan effaith y pandemig.

Amlygodd yr adroddiad gynnydd tuag at ganlyniadau Strategaeth Ddigidol 2022-27. Roedd hyn yn cael ei arwain gan egwyddorion pwysig - arloesedd, wedi ei gyrru gan ddata, yn canolbwyntio ar y defnyddiwr, yn gynhwysol, yn gydweithredol, yn ddiogel ac yn wyrdd.

Roedd pedair thema i'r strategaeth, ac roedd yr adroddiad yn amlinellu rhai llwyddiannau allweddol:

Ar y pwynt hwn, gwahoddod yr Arweinydd y Cynghorydd Batrouni i wneud sylwadau ar yr adroddiad. Diolchodd y Cynghorydd Batrouni i'r Tîm Digidol a wnaeth waith aruthrol yn ystod y pandemig trwy gynyddu a gwella'r ddarpariaeth ddigidol yn gyflym. Parhaodd y gwaith hwn ar ôl y pandemig.

Amlygodd yr Aelod Cabinet faterion a gyflawnwyd fel yr amlinellwyd yn yr adroddiad.

Yn y thema Trawsnewid Digidol, dechreuodd prosiect aiddatblygu'r wefan gyda phartner gweithredu i weithredu Drupal Llywodraeth Leol. Lansiodd cynllun peilot "Cartref Clyfar" y Cyngor, dan arweiniad y Gwasanaethau Oedolion i hyrwyddo'r defnydd o dechnolegau cynorthwyol a'u hargaeledd ar gyfer byw'n annibynnol yn ogystal â materion hygrychedd i ddiwallu anghenion preswylwyr yn y 21^{Sain} canrif. I'r rhai nad oeddent wedi'u cysylltu'n ddigidol, clywyd y lleisiau hynny, a chymerwyd eu safbwyntiau, gyda mentrau fel Wi-Fi am ddim mewn adeiladau cyhoeddus.

Yn y thema Sgiliau Digidol a Chynhwysiant, cyflwynodd y tîm Dysgu Oedolion yn y Gymuned amrywiaeth o gyrsiau TGCh a Sgiliau Digidol achrededig llawn. Roedd cyrsiau sgiliau digidol a Computers Don't Bite bellach am ddim. Roedd holl lyfrgelloedd y Cyngor yn darparu mynediad cyhoeddus am ddim i gyfrifiaduron personol a alluogwyd gan y rhyngwyd a darparodd y Cyngor wasanaeth Wi-Fi cyhoeddus am ddim mewn dros 50 o adeiladau cyhoeddus ac ar fysiau Casnewydd, mewn partneriaeth â Thrafnidiaeth Casnewydd.

O ran data a chydweithio, roedd Casnewydd ar flaen y gad yn yr agenda hon a byddai Cyngor Sir Fynwy yn ymweld â Chasnewydd yn fuan i siarad am gydweithio pellach.

Tynnwyd sylw at gamau breision a wnaed gyda'r Gwasanaeth Adnoddau a Rennir (GAR), ochr yn ochr â gwaith tîm Digidol y Cyngor a meysydd gwasanaeth wrth wella darpariaeth TG a'r effaith ar ddarparu gwasanaethau. Cydnabu Archwilio Cymru fod cynnydd sylweddol wedi'i gyflawni gan y Cyngor o ran defnyddio tystiolaeth a data i lywio'r broses o wneud penderfyniadau drwy ddefnyddio gwasanaethau Canolfan Cudd-wybodaeth Casnewydd. Adroddwyd am drefniadau rheoli risg gwybodaeth yn yr Adroddiad Risg Gwybodaeth Blynyddol. Adroddwyd hefyd am wybodaeth a seiberddiogelwch yn y Gofrestr Risg Gorfforaethol a adroddwyd i'r Cabinet hefyd.

Sylwadau Aelodau'r Cabinet:

- Roedd y Cynghorydd Davies yn falch o weld, fel y nodwyd yn yr adroddiad, fod y grant Ed Tech o £567,000 yn cael ei ddefnyddio'n effeithiol i gefnogi dysgu i ysgolion

gan gynnwys 924 o ddyfeisiau digidol yn ogystal â thafunwyr a sgriniau digidol. Parhaodd y grŵp strategol TG a ffurfiwyd gan Karen Keane, Pennaeth Cynorthwyol Addysg – Ymgysylltu a Dysgu, i weithio'n agos gyda GAR i sicrhau bod unrhyw bryniant yn seiliedig ar dystiolaeth ac yn cael ei lywio gan ddatblygiad digidol mewn Addysg.

- Soniodd y Cynghorydd Marshall fod y cyflymder yr oedd technoleg yn mynd yn ei blaen yn rhyfeddol. Mae'r adroddiad blynyddol yn nodi rhywfaint o'r gwaith uchelgeisiol. Roedd awtomeiddio yn offeryn gwych i ryddhau amser staff ac roedd y newid gyda symudedd a thechnoleg hybrid yn gwneud gwahaniaeth. Roedd gallu preswylwyr i gael mynediad at fwy o wasanaethau'r Cyngor yn gwella. Roedd darpariaeth grant gan Lywodraeth Cymru i gartrefi gofal ar gyfer band eang i breswylwyr hefyd yn gwneud gwahaniaeth. Roedd yr Hyb Clyfar hefyd yn caniatáu i bobl aros gartref yn y gymuned yn llawer hirach, a helpodd eu hyder. Roedd hyn yn gyffrous ac roedd y Cynghorydd Marshall yn edrych ymlaen at y dyfodol a diolchodd i'r holl swyddogion a gymerodd ran.
- Cyfeiriodd y Cynghorydd Clarke at y ddibyniaeth ar TG wrth symud ymlaen yn bwysig ac roedd yn wych gweld cynnydd cadarnhaol yn cael ei wneud. Roedd cyfranogiad swyddogion yn amhrisiadwy a dylai arweinyddiaeth ac ymdrechion y Cynghorydd Batrouni fod.
- Cefnogodd y Cynghorydd Hughes sylwadau'r Cynghorydd Marshall a chyfeiriodd at drawsnewid darpariaeth Gwasanaethau Cymdeithasol. Roedd Cyngor Dinas Casnewydd yn defnyddio data manwl gywir ar gyfer y tymor hir, ac roedd hyn yn helpu i ddiwallu anghenion cleientiaid.
- Diolchodd yr Arweinydd hefyd i'r gwirfoddolwyr a ddaeth ymlaen i helpu i gefnogi datblygiad y wefan.

Penderfyniad:

Cymeradwyodd y Cabinet Adroddiad Digidol Blynyddol 2022-23 a chamau gweithredu arfaethedig.

10 Adroddiad blynyddol ar sylwadau canmoliaeth a chwynion 2023

Roedd yr adroddiad yn darparu asesiad o'r rhaglen ddigidol ar gyfer y Cyngor ac amlygodd lle roedd angen gweithredu i gyflawni gwelliannau.

Hwn oedd y pedwerydd Adroddiad Digidol Blynyddol a'r adroddiad cyntaf ar Strategaeth Ddigidol 2022/27 y cytunwyd arno gan y Cabinet yn gynharach eleni.

Roedd y strategaeth yn elfen allweddol o gyflawni dyheadau Cynllun Corfforaethol y Cyngor ar gyfer seilwaith digidol, sgiliau a gwasanaethau a byddai'n sylfaen bwysig ar gyfer trawsnewid gwasanaethau sy'n cael eu gyrru gan ddata.

Cyflwynwyd yr adroddiad blynyddol i'r Pwyllgor Craffu Trosolwg a Rheolaeth ar 8 Medi 2023 lle derbyniwyd adborth a sylwadau gwerthfawr.

Roedd gan y Cyngor, yn debyg iawn i sefydliadau eraill, ddibyniaeth gynyddol ar systemau TG ar gyfer darparu gwasanaethau effeithiol ac effeithlon ac amlygwyd hyn ymhellach gan effaith y pandemig.

Amlygodd yr adroddiad gynnydd tuag at ganlyniadau Strategaeth Ddigidol 2022-27. Roedd hyn yn cael ei arwain gan egwyddorion pwysig - arloesedd, wedi ei gyrru gan ddata, yn canolbwyntio ar y defnyddiwr, yn gynhwysol, yn gydweithredol, yn ddiogel ac yn wyrdd.

Roedd pedair thema i'r strategaeth, ac roedd yr adroddiad yn amlinellu rhai llwyddiannau allweddol:

Ar y pwynt hwn, gwahoddodd yr Arweinydd y Cyngorydd Batrouni i wneud sylwadau ar yr adroddiad. Diolchodd y Cyngorydd Batrouni i'r Tîm Digidol a wnaeth waith aruthrol yn ystod y pandemig trwy gynyddu a gwella'r ddarpariaeth ddigidol yn gyflym. Parhaodd y gwaith hwn ar ôl y pandemig.

Amlygodd yr Aelod Cabinet faterion a gyflawnwyd fel yr amlinellwyd yn yr adroddiad.

Yn y thema Trawsnewid Digidol, dechreuodd prosiect ailddatblygu'r wefan gyda phartner gweithredu i weithredu Drupal Llywodraeth Leol. Lansiwyd cynllun peilot "Cartref Clyfar" y Cyngor, dan arweiniad y Gwasanaethau Oedolion i hyrwyddo'r defnydd o dechnolegau cynorthwyol a'u hargaeledd ar gyfer byw'n annibynnol yn ogystal â materion hygrychedd i ddiwallu anghenion preswylwyr yn y 21^{Sain} canrif. I'r rhai nad oeddent wedi'u cysylltu'n ddigidol, clywyd y lleisiau hynny, a chymerwyd eu safbwyntiau, gyda mentrau fel Wi-Fi am ddim mewn adeiladau cyhoeddus.

Yn y thema Sgiliau Digidol a Chynhwysiant, cyflwynodd y tîm Dysgu Oedolion yn y Gymuned amrywiaeth o gyrsiau TGCh a Sgiliau Digidol achrededig llawn. Roedd cyrsiau sgiliau digidol a Computers Don't Bite bellach am ddim. Roedd holl lyfrgelloedd y Cyngor yn darparu mynediad cyhoeddus am ddim i gyfrifiaduron personol a alluogwyd gan y rhyngwyd a darparodd y Cyngor wasanaeth Wi-Fi cyhoeddus am ddim mewn dros 50 o adeiladau cyhoeddus ac ar fysiau Casnewydd, mewn partneriaeth â Thrafnidiaeth Casnewydd.

O ran data a chydweithio, roedd Casnewydd ar flaen y gad yn yr agenda hon a byddai Cyngor Sir Fynwy yn ymweld â Chasnewydd yn fuan i siarad am gydweithio pellach.

Tynnwyd sylw at gamau breision a wnaed gyda'r Gwasanaeth Adnoddau a Rennir (GAR), ochr yn ochr â gwaith tîm Digidol y Cyngor a meysydd gwasanaeth wrth wella darpariaeth TG a'r effaith ar ddarparu gwasanaethau. Cydnabu Archwilio Cymru fod cynnydd sylweddol wedi'i gyflawni gan y Cyngor o ran defnyddio tystiolaeth a data i lywio'r broses o wneud penderfyniadau drwy ddefnyddio gwasanaethau Canolfan Cudd-wybodaeth Casnewydd. Adroddwyd am drefniadau rheoli risg gwybodaeth yn yr Adroddiad Risg Gwybodaeth Blynyddol. Adroddwyd hefyd am wybodaeth a seiberddiogelwch yn y Gofrestr Risg Gorfforaethol a adroddwyd i'r Cabinet hefyd.

Sylwadau Aelodau'r Cabinet:

- Roedd y Cyngorydd Davies yn falch o weld, fel y nodwyd yn yr adroddiad, fod y grant Ed Tech o £567,000 yn cael ei ddefnyddio'n effeithiol i gefnogi dysgu i ysgolion gan gynnwys 924 o ddyfeisiau digidol yn ogystal â thafunwyr a sgriniau digidol. Parhaodd y grŵp strategol TG a ffurfiwyd gan Karen Keane, Pennaeth Cynorthwyol Addysg – Ymgysylltu a Dysgu, i weithio'n agos gyda GAR i sicrhau bod unrhyw bryniant yn seiliedig ar dystiolaeth ac yn cael ei lywio gan ddatblygiad digidol mewn Addysg.
- Soniodd y Cyngorydd Marshall fod y cyflymder yr oedd technoleg yn mynd yn ei blaen yn rhyfeddol. Mae'r adroddiad blynyddol yn nodi rhywfaint o'r gwaith uchelgeisiol. Roedd awtomeiddio yn offeryn gwych i ryddhau amser staff ac roedd y newid gyda symudedd a thechnoleg hybrid yn gwneud gwahaniaeth. Roedd gallu preswylwyr i gael mynediad at fwy o wasanaethau'r Cyngor yn gwella. Roedd

darpariaeth grant gan Lywodraeth Cymru i gartrefi gofal ar gyfer band eang i breswylwyr hefyd yn gwneud gwahaniaeth. Roedd yr Hyb Clyfar hefyd yn caniatáu i bobl aros gartref yn y gymuned yn llawer hirach, a helpodd eu hyder. Roedd hyn yn gyffrous ac roedd y Cynghorydd Marshall yn edrych ymlaen at y dyfodol a diolchodd i'r holl swyddogion a gymerodd ran.

- Cyfeiriodd y Cynghorydd Clarke at y ddibyniaeth ar TG wrth symud ymlaen yn bwysig ac roedd yn wych gweld cynnydd cadarnhaol yn cael ei wneud. Roedd cyfranogiad swyddogion yn amhrisiadwy a dylai arweinyddiaeth ac ymdrechion y Cynghorydd Batrouni fod.
- Cefnogodd y Cynghorydd Hughes sylwadau'r Cynghorydd Marshall a chyfeiriodd at drawsnewid darpariaeth Gwasanaethau Cymdeithasol. Roedd Cyngor Dinas Casnewydd yn defnyddio data manwl gywir ar gyfer y tymor hir, ac roedd hyn yn helpu i ddiwallu anghenion cleientiaid.
- Diolchodd yr Arweinydd hefyd i'r gwirfoddolwyr a ddaeth ymlaen i helpu i gefnogi datblygiad y wefan.

Penderfyniad:

Cymeradwyodd y Cabinet Adroddiad Digidol Blyneddol 2022-23 a chamau gweithredu arfaethedig.

11 Pwysau Allanol NCC - Costau Byw

Cyflwynodd yr Arweinydd yr adroddiad terfynol, gan roi'r wybodaeth ddiweddaraf i gydweithwyr am y pwysau allanol sy'n wynebu'r Cyngor a gwybodaeth am sut roeddem yn cydweithio â'n partneriaid a'n cymunedau i gefnogi'r rhai mewn angen ledled y ddinas.

Roedd yr adroddiad hwn yn darparu ymchwil lleol ac o'r DU ar sut y parhaodd yr argyfwng costau byw i effeithio ar gyllid cartrefi, gan gynnwys gwybodaeth am gynnydd o 6.9% mewn prisiau rhentu preifat ledled Cymru.

Yng Nghasnewydd, roedd y prif reswm dros ddigartrefedd yn parhau oherwydd colli llety rhent ac roedd gan gostau rhent cynyddol y potensial i gynyddu'r galw ar ein gwasanaethau tai a digartrefedd ymhellach.

Roedd y Cyngor yn gweithio'n agos gyda phartneriaid lleol a chenedlaethol i ddarparu cefnogaeth, cyngor ac arweiniad lle bo hynny'n bosibl, gan gynnwys hyrwyddo cynlluniau cenedlaethol fel Cymru Gynnes, a chynllun benthyciad ecwiti 'Cymorth i Aros' Llywodraeth Cymru a lansiwyd yr wythnos diwethaf i gefnogi perchnogion tai a oedd yn ei chael hi'n anodd fforddio eu taliadau morgais ac yn wynebu'r bygythiad o adfeddiannu a digartrefedd.

Manteisiodd yr Arweinydd ar y cyfle i annog trigolion a oedd yn cael anawsterau i gysylltu â'r Cyngor i gael gwybodaeth ac i gael eu cyfeirio at y cyngor a'r cymorth a oedd ar gael; gellid gwneud hyn yn bersonol, dros y ffôn neu drwy fynd i'n tudalennau Cymorth a Chyngor ar y wefan.

Byddai cydweithwyr yn ymwybodol o ymrwymiad y Cabinet o fewn y Cynllun Corfforaethol i weithio tuag at Gasnewydd i ddod yn Ddinas Cyflog Byw. Atgyfnerthwyd pwysigrwydd yr ymrwymiad hwn gyda'r cynnydd a gyhoeddwyd o 10% yn y Cyflog Byw yr amcangyfrifir ei fod o fudd i dros 22,800 o weithwyr yng Nghymru.

Gwnaeth swyddogion sy'n gweithio gyda'n partneriaid a Llywodraeth Cymru, gynydd sylweddol o ran symud gwesteion o Wcrain o'u llety cychwynnol trwy ddod o hyd i atebion tai amgen.

Roedd yr Arweinydd yn falch iawn o fynychu lansiad ffurfiol digwyddiad adrodd Adeiladu Gwent Tecach yn Sefydliad Lysaght y mis diwethaf, a daniodd ymhellach yr ymrwymiad rhanbarthol i fynd i'r afael ag anghydraddoldeb iechyd ar draws ein holl gymunedau.

Fel Arweinydd a Chadeirydd Casnewydd yn Un, parhaodd yr Arweinydd i eirioli dros weithio mewn partneriaeth fel rhywbeth sy'n hanfodol i gefnogi trigolion a busnesau ac unwaith eto, anogwyd unrhyw un a oedd mewn angen i gael gafael ar y cymorth a oedd ar gael iddynt. Roedd hyn yn cynnwys cysylltu preswylwyr â phartneriaid trydydd sector a'r heddlu.

Sylwadau Aelodau'r Cabinet:

- Ategodd y Cynghorydd Harvey sylwadau'r Arweinydd bod llawer o gefnogaeth i breswylwyr. Roedd Casnewydd Fyw yn darparu cefnogaeth yn ogystal â Ysgol Gynradd Maendy, a oedd yn darparu sesiwn galw heibio unwaith y mis, roedd gwasanaethau tai ar gael yn Llyfrgell Casnewydd, yn ogystal â'r Sefydliad Cyflog Byw. Diolchodd y Cynghorydd Harvey i'r staff am eu gwaith ac ychwanegodd ei fod yn straen emosiynol ar staff ac felly ei fod am gydnabod yr hyn a wnaethant i drigolion y ddinas. Mewn perthynas â thaliadau tanwydd gaeaf, anogodd y Cynghorydd Harvey drigolion i godi'r ffôn a chysylltu â chynghorydd, Canolfan Gyswilt y Ddinas, neu'r Llyfrgell, i ddod o hyd i rywun a fyddai'n darparu cymorth.
- Cyfeiriodd y Cynghorydd Batrouni at y sefyllfa costau byw a hefyd adleisio sylwadau gan yr Arweinydd a'r Cynghorydd Harvey, gan ychwanegu bod swyddogion wedi ymrwymo i ddarparu cefnogaeth.
- Cyfeiriodd y Cynghorydd Marshall at gam-drin ariannol o fewn cartrefi, yn enwedig o gwmpas y Nadolig. Dylai preswylwyr estyn allan i ofyn am gymorth. Cynhaliodd Dŵr Cymru ddigwyddiad Costau Byw yng Nglan yr Afon yn ddiweddar a oedd yn llwyddiant. Roedd digwyddiadau am ddim yn ystod y Nadolig fel gwasanaethau carolau ac roedd cefnogaeth gymunedol yn amhrisiadwy. Gofynnodd y Cynghorydd Marshall hefyd fod pobl yn cofio bod staff oedd yn gweithio mewn siopau hefyd yn ei chael hi'n anodd ac y dylai pobl ystyried hyn.
- Ategodd y Cynghorydd Clarke sylwadau ei gydweithwyr. Roedd y Nadolig yn gyfnod anodd ac ailadroddodd y dylai preswylwyr gysylltu â'r Cyngor.
- Diolchodd y Cynghorydd Hughes i'r holl bobl a fu'n ymwneud â'r Lleng Brydeinig Frenhinol, gan gefnogi cyn-filwyr a'u teulu yn ystod yr argyfwng hwn. Diolchodd y Cynghorydd Hughes hefyd i'r holl staff yng Nghyngor Dinas Casnewydd am gefnogi'r digwyddiadau Dinesig a gynhaliwyd dros y penwythnos.
- Mynychodd yr Arweinydd a'r Dirprwy Arweinydd ddigwyddiad 'Beth am Gysylltu' yn ddiweddar a chawsant eu llethu gan y positifrwydd, yr ystod o gefnogaeth a chyngor ac roeddent yn falch o ddweud ei fod wedi'i wneud mewn partneriaeth â Chysylltwyr Cymunedol a'r tîm ymgysylltu. Roedd yn bwysig tynnu sylw at y ffaith ei fod yn ddigwyddiad hygyrch iawn, ac roedd yn dda siarad â phawb a gymerodd ran a'r gwaith a wnaethant. Ychwanegodd yr Arweinydd fod yr holl swyddogion a oedd yn rhan o'r gwaith hwn yn effeithio ar fywydau dinasyddion ac felly diolchodd iddynt am eu hymdrechion parhaus. Diolchodd yr Arweinydd i'r Cynghorydd Harvey hefyd am ei goruchwyliaeth.

Penderfyniad:

Ystyriodd y Cabinet gynnwys yr adroddiad ar weithgarwch y Cyngor i ymateb i'r ffactorau allanol ar gymunedau, busnesau a gwasanaethau Casnewydd

12 **Rhaglen Waith**

Hwn oedd yr adroddiad misol rheolaidd ar y Rhaglen Waith.

Penderfyniad:

Cytunodd y Cabinet ar y rhaglen waith.